ROK VI

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

№ 12

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 CZERWCA 1931 R.

SFERY GOSPODARCZE A NOWA TARYFA

W dniach od 15-go do 30-go maja r. b. odbywały się w Izbie Przemysłowo-Handlowej w Warszawie posiedzenia specjalnej Komisji Celnej, której zadaniem było rozważenie stawek celnych w ogłoszonej niedawno przez Ministerswo Przemysłu i Handlu części pierwszej projektu nowej taryfy celnej. Po zakończeniu prac, odbywających się równolegle zarówno na terenie Izby stołecznej, jak Izb prowincjonalnych — zwołano obrady Komisji Międzyizbowej, w składzie: po jednym przedstawicielu każdej Izby oraz czterech przewodniczących dawnych komisyj gospodarczych do budowy nowej taryfy celnej. W ten sposób skonstruowana komisja wyrazić mogła objektywny pogląd na zagadnienie nowej taryfy celnej, gdyż reprezentowani byli zarówno producenci, jak konsumenci, zarówno przedstawiciele przemysłu, jak handlu i rolnictwa. Komisja obradowała w śpiesznem tempie od dnia 5-go do 11-go czerwca r. b. i w tym terminie wykonała wielką pracę dokładnego przejrzenia i skorygowania stawek (częściowo również nomenklatury) projektu nowej taryfy celnej. Jak wiadomo, ogłoszona drukiem część projektu celnego obejmuje dział rolny, chemiczny, skórny, papierniczy i ceramiczny.

Dyskusja rozwijała się w atmosferze, sprzyjającej idei umiarkowanej lecz niezbędnej ochrony celnej. Należy stwierdzić, że przedstawiciele działów przemysłu, konsumującego wytwory innych gałęzi produkcji, naogół doceniali konieczność ochrony celnej w zakresie artykułów przemysłowych, stanowiących materjał wyjściowy lub pomocniczy dla innych dziedzin fabrykacji. Niekiedy wprawdzie powstawały spory co do wysokości stawek celnych (np. w zakresie półproduktów organicznych lub farb graficznych), jednak udawało się uzgodnić sprzeczne napozór stanowiska. Zazwyczaj porozumienie odbywało się w płaszczyźnie złożenia przez producenta deklaracji, że nie podwyższy cen wyrobów przemysłowych z chwilą podniesienia na nie stawek celnych. Ponadto — celowa wydaje się metoda, stosowana chętnie przez Komisję Międzyizbową, a wprowadzająca do taryfy odpowiednie uwagi, zezwalające na ulgowe clenie pewnych towarów za specjalnemi zezwoleniami Ministerstwa Skarbu. Osiąga się w ten sposób korzyść obustronną — zarówno dla producenta, jak konsumenta. Wytwórca bowiem jest zabezpieczony przed zalewem towaru obcego, skutecznie walczyć może wysokiemi stawkami celnemi z dumpingiem — tak dzisiaj często spotykanym — wyrównywa różnicę kosztów produkcji w kraju i zagranicą. Spożywca rozporządza skuteczną bronią przeciwko nadmiernemu wyzyskaniu przez producenta sprzyjających warunków celnych, gdyż w wypadku nieusprawiedliwionej zwyżki cen w każdej chwili zwrócić się może do Ministerstwa Skarbu o zastosowanie zniżonej stawki celnej, co oczywiście musi być przez właściwe czynniki uwzględnione. Zasada ta znalazła zastosowanie w takich np. trudnych pozornie do uzgodnienia pozycjach, jak półprodukty organiczne, nawozy sztuczne i inne. Deklaracja o niepodwyższaniu cen znalazła zastosowanie przy ustalaniu stawek celnych na papier rotacyjny, farby graficzne i t. d.

W porównaniu do projektu Ministerstwa Przemysłu i Handlu, przyjęte przez Komisję Międzyizbową wnioski charakteryzują się naogół wyższą ochroną celną. Tendencja większego protekcjonizmu jest najzupełniej zrozumiała, jeśli zważyć nietylko zmienione warunki życia gospodarczego w stosunku do okresu z przed roku, kiedy pracowała Komisja Międzyministerjalna — lecz również ogólno-światowe prądy budowania wysokich barjer celnvch.

Dokładne zbadanie wszystkich elementów kalkulacyjnych, zestawienie warunków pracy w kraju i zagranicą, uwzględnienie momentów dumpingowych — doprowadziło Komisję Międzyizbową do ustalenia pewnych stawek celnych, które stanowią niezbędną ochronę dla przemysłu krajowego. Jest jednak rzeczą wielkiej wagi, aby zaprojektowane w ten sposób stawki nie ulegały większym redukcjom w wyniku zawierania traktatów handlowych z innemi krajami. W ten sposób bowiem cała subtelna i precyzyjna konstrukcja taryfy celnej ulec mogłaby zniekształceniom, które zarysowałyby całkowity i wykończony w szczegółach gmach ochrony celnej naszej produkcji.

25-CIOLECIE POLSKIEGO ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH

Dnia 14 czerwca r. b. odbyła się uroczystość 25-ciolecia istnienia Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych.

Polski Związek Przemysłowców Metalowych, który od lat 25 prowadzi ożywioną działalność na polu organizacji i obrony interesów polskiego przemysłu metalowo-mechanicznego, jest placówką szczególnie zasłużoną dla całego życia gospodarczego Polski. Obejmując szerokie dziedziny pracy i ogarniając wszystkie niemal placówki fabryczne w zakresie przetwórstwa metalu, Związek Przemysłowców Metalowych potrafi zawsze wznieść się ponad partykularne interesy jednej tylko grupy przedsiębiorstw i zajmuje we wszystkich sprawach stanowisko, podyktowane względami na całokształt interesów gospodarczych w kraju. Okoliczność ta, łącznie z wysoką kompetencją w zakresie reprezentowanych przez Związek spraw, zapewniają organizacji przemysłu metalowego to głębokie zaufanie, jakiem cieszy się od lat 25-ciu.

Składamy życzenia, aby Związek Przemysłu Metalowego przez długie jeszcze lata działał ku pożytkowi całokształtu naszego gospodarstwa narodowego i zataczał coraz szersze kręgi działalności.

PRZEMYSŁ CHEMICZNY STANÓW ZJEDNOCZONYCH

Przemysł chemiczny w Stanach Zjednoczonych rozwinął się głównie we wschodniej części kraju, a więc w okolicach New Yorku, Baltimore, Filadelfji i t. d. Większe skupienia przemysłu chemicznego znajdują się również w Chicago, w okolicach Detroit i t. d., natomiast w stanach położonych na bliższym lub dalszym zachodzie, n. p. w Kalifornji — przemysł chemiczny prawie nie istnieje.

Poważne przedsiębiorstwa chemiczne, oparte na amerykańskich kapitałach i inicjatywie, stworzone zostały w Kanadzie, tak np., fabryka azotniaku ($1\frac{1}{2}$ razy większa od chorzowskiej) na kanadyjskiem wybrzeżu wodospadu Niagary, ulokowana tam została ze względów podatkowych, korzystając przytem z zasady bezcłowego przywozu przeznaczonych dla rolnictwa U. S. A. związków azotowych.

Ogólna wartość wytwarzanych w Stanach Zjednoczonych produktów chemicznych szacowana jest na $2\frac{1}{2}$ miljarda dolarów rocznie. Obrót z zagranicą przedstawiał się pod względem wartości następująco:

	1929	1930
Przywóz produk. chem. do U.S.A.	163 mil. dol.	108 mil. dol.
Wywóz „ „ z „	184 „ „	156 „ „

Poważną rolę gra produkcja środków farmaceutycznych; wytwórczość roczna szacowana jest na 400 mil. dol. Istnieje poważny wywóz — głównie do płd. Ameryki; przywóz artykułów farmaceutycznych jest stosunkowo nieznaczny.

Jak wiadomo, amerykańska wytwórczość chemiczna na wielką skalę powstała dopiero w czasie ostatniej wojny, a rozrosła się i spotężniała w okresie powojennym. Ta stosunkowo późna epoka rozwoju oraz rozkwit w czasie nadzwyczaj sprzyjającej konjunktury były powodem powstania olbrzymich przedsiębiorstw, zbudowanych według jednolitego planu i zaopatrzonych w najbardziej nowoczesną aparaturę. Nieograniczone korzystanie z patentów niemieckich było jednym z poważnych czynników postępu.

Przemysł amerykański, wytwarzający największe na świecie ilości produktów chemicznych, nie dorównywa bodaj pod względem inwencji, tworzenia nowych metod syntetycznych i t. p. przemysłowi niemieckiemu. Ale postęp techniczny i organizacyjny Stanów Zjednoczonych jest tak szybki, że należy oczekiwać rychłej ewolucji i na tem polu. Niezliczona ilość pracowni naukowych, zajmujących się problematami chemicznemi, niewątpliwie przyczyni się do zapłodnienia przemysłu. Zresztą — już obecnie wielkie przedsiębiorstwa chemiczne mają wspaniałe laboratorja, zaopatrzone we wszelkie urządzenia i pomoce. Tak np., znana firma Bakelite Co., posiadająca w St. Zjednoczonych kilkadziesiąt fabryk, stworzyła w Bloomfield (New Jersey) centralną pracownię naukową połączoną z urządzeniami produkcyjnemi w skali półfabrycznej.

Jedno z największych na świecie przedsiębiorstw, Standard Oil Co., wytwarza oprócz destylatów naftowych znaczny poczet produktów chemicznych, mających za punkt wyjścia ropę naftową. Tak więc fabrykuje liczne węglowodory uwodornione oraz szereg alkoholów (amylowy, butylowy, propylowy, i t. d.), otrzymywanych metodami syntetycznemi.

W Elisabethport pod New Yorkiem znajduje się centralne laboratorjum firmy Standard Oil Co., a w niem opracowują się nowe pomysły i metody, w pewnej mierze wynikające ze współpracy Standard Oil i I. G. Farbenindustrie.

Zrozumienie doniosłości współpracy nauki i techniki dla postępu przemysłu chemicznego istnieje w Stanach Zjednoczonych w wysokim stopniu.

PRZEGLĄD LITERATURY

Księgarnia Trzaska, Evert i Michalski przesyła nam spis następujących wydawnictw w zakresie chemji czystej i stosowanej:

Beuthien A. — Laboratoriumsbuch für den Nahrungsmittelchemiker. Mit 15 Abb. und zahlr. Tab. geb. mk. 40.—.

Bianchi C. — Celuloseesterlacke (Vernici cellulosische, dt) Lw. mk. 22.50.

Jacobi W. — Die Fabrikation von Wachstuch, amerikanischen Ledertuch, Wachstaffet, Maler und Zeichenleinwand, Teertuch us. geb. mk. 5.50.

Kränzlin und Marcus. — Baumwolle. Mit 24 Abb. Mk. 6.— Lw.

Vetter-Gotha Fr. — Die Farbe, ihre Erescheinung, ihre Wesen und ihre Wirkung. Mk. 5.—.

Wegert Fr. — Neue Farbenklänge. In Umschl.. Mk. 22.—.

Charisius und Kindscher. — Die Reaktionen anorganischer basischer Farbkörper mit Leinöl. nn. Mk. 4.—.

Mikrographie der Buntfarben. Tl. 3. nn. Mk. 7.50.
Koettnitz C. — Allgemeine Erdölkunde für Industrie und Handel. Mk. 9.80. geb.
Schönfeld H. — Neuere Verfahren zur Raffination von Oelen und Fetten. Lw. Mk. 12.—.
Stern E. — Farbenbindemittel, Farbkörper und Anstrichstoffe mit bes. Berücks, ihrer koloidchem. Grundlagen. Mk. 6.—.
Wilson. — Vernis, emaux, apprêts et mastics de nitrocellulose. Br. Fr. 50.— rel. 50.—.

KRONIKA

Sąd Najwyższy wydał wyrok, uprawniający następujące postępowanie w stosunku do pracownika, który już nabył uprawnienia urlopowe: pracodawca może wypowiedzieć mu umowę o pracę, udzielając jednocześnie urlopu i jeśli w ten sposób urlop mieści się całkowicie lub częściowo w okresie wypowiedzenia (dwutygodniowym dla robotników, trzymiesięcznym dla pracowników umysłowych), postępowanie takie jest zgodne z przepisami ustawy.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu w uchwale z dnia 22 kwietnia 1931 r. w sprawie egzekucyjnej firmy Breiter Shöning w Poznaniu orzekł, że klauzule egzekucyjne, wydane przez sądy mające siedzibę w b. dzielnicy rosyjskiej, na zasadzie art. 161_1 i następnych rosyjskiej ustawy postępowania cywilnego, nie mogą być wykonywane na obszarze b. zaboru pruskiego.

Teza, głoszona przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu, musi być uznana za wręcz szkodliwą z punktu widzenia obrotu gospodarczego.

Centralny Związek Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów przedstawił Panu Ministrowi Sprawiedliwości memorjał, w którym wskazał na konieczność ustalenia zasady, iż orzeczenia sądów polskich gdziekolwiek wydane, muszą być wykonalne na obszarze całego państwa.

Należy się jednak liczyć z faktem, że jeśli weksel protestowany zostanie opatrzony klauzulą przez sąd, mający siedzibę w b. zaborze rosyjskim, to klauzula ta nie będzie mogła być wykonywana w b. zaborze pruskim.

Wyrok, o którym mowa, wydany został przez Sąd Apelacyjny, przysługuje więc jeszcze apelacja do Sądu Najwyższego.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W „Monitorze Polskim" Nr. 130 z dnia 9 czerwca r. b. ukazało się pod poz. 196 Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 20 maja 1931 r. w sprawie środków skażających oraz trybu postępowania przy odprawie celnej tłuszczów zestalonych i olejów roślinnych.

Rozporządzenie to podaje szczegóły skażania tłuszczów utwardzonych i olejów roślinnych, których przywóz w stanie skażonym został zarządzony znanem Rozporządzeniem z 22-go maja 1931, podwyższającem stawki celne na tłuszcze (Dz. Ustaw Nr. 43, poz. 385).

Rozporządzenie stanowi, że skażenie może być dokonane albo w miejscu wysyłki towaru, albo na Urzędzie Celnym, albo też w fabryce. W tym ostatnim wypadku, pod warunkiem złożenia zabezpieczenia w wysokości różnicy stawek celnych na olej skażony i nieskażony, lub też wartości towaru w wypadku sprowadzania tłuszczów utwardzonych. Jako środki skażające dopuszczona jest terpentyna, olejek rozmarynowy, aldehyd benzoesowy — w ilościach 0,5%, lub też 32,5%-wy ług sodowy w ilości 1% na wagę tłuszczu.

Zaznaczyć musimy, że wspomniane Rozporządzenie ukazało się z niezrozumiałem zupełnie opóźnieniem. Cały przetwórczy przemysł tłuszczowy czekać musiał przeszło miesiąc od chwili opublikowania zasadniczego Rozporządzenia — na ogłoszenie prostych przepisów wykonawczych. Opieszałość ta jest tem więcej szkodliwa, że w międzyczasie nadeszły do fabryk mydła transporty tłuszczów, które były zakwestjonowane przez urzędy celne, nie rozporządzające odpowiedniemi instrukcjami ze strony Ministerstwa Skarbu. Przemysł przetwórczo-tłuszczowy narażony został na straty, wynikające tylko z biurokratycznego przewlekania w ogłoszeniu właściwych przepisów.

Ponadto poważne zastrzeżenia budzić musi przepis o konieczności złożenia zabezpieczenia celnego. Stosowanie wybitnie rygorystycznych przepisów w zakresie skażania olejów roślinnych dostatecznie zabezpiecza przed ewentualnem odkażaniem tych olejów i użyciem ich do celów jadalnych. Przy znanych zaś trudnościach w wycofywaniu złożonego raz zabezpieczenia pieniężnego, wspomniany przepis stwarza nowe jeszcze trudności dla przemysłu mydlarskiego, który znajduje się w ciężkiej naogół sytuacji.

Będziemy domagali się zmian Rozporządzenia Ministra Skarbu w kierunku zliberalizowania przepisów skażających i zniesienia konieczności składania zabezpieczenia celnego.

W Dzienniku Taryf i Zarządzeń Kolejowych Nr. 20 ukazało się Rozporządzenie Ministra Komunikacji, na zasadzie którego wprowadzono następujące zmiany:

Dotychczasowa nomenklatura dla farb została całkowicie zmieniona, przytem przekształcono również klasyfikację, obniżając dotychczasowe koszty przewozu przy transportach wewnętrznych. Jednocześnie utworzone zostały taryfy eksportowe, ustalające szereg daleko idących zniżek. Zmiany powyższe są wynikiem prac, prowadzonych przez Związek na terenie Państwowej Rady Kolejowej i Ministerstwa Komunikacji.

Stworzona została taryfa eksportowa dla chlorku wapna i siarczanu żelaza, natomiast taryfa eksportowa dla soli potasowych została sprolongowana z zastosowaniem niewielkich zmian w warunkach przewozu.

Utworzona została taryfa wyjątkowa dla azbestu, idącego do fabryk polskich przez porty w Gdańsku i Gdyni.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Wytwór	Cena
Aceton	450 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	170 „
„ „ czysty 99%	300 „
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80 „
* **Azotniak mielony za 1 kg % N_2**	1,61 „
* „ **granulowany za 1 kg % N_2**	1,81 „
* **Azotan amonu**	103,60 „
Benzol handlowy 90%	85 „
„ czysty	100 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50 „
* Boraks	110 - 125 „
Chlorek cynku 50^0 Bé	45 „
Chlorek wapna bielący	36 „
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22 „
Chloroform czysty	800 „
„ „pro narcosi"	1.00 „
Eter siarkowy	390 „
Fenol czysty	300 „
Formalina 40%	270 „
* Gliceryna farmaceutyczna 30^0 Bé	305 „
* „ techniczna 85/88%	175 „
* Karbid granulowany	75 „
Karbolineum	39,75 „
Klej kostny	275 „
Klej skórny	300 „
Krezol	140 „
* Kwas azotowy 30^0 Bé w przel. na 100% HNO_3	110 „
Kwas mrówkowy 85%	241 „
Kwas siarkowy 60^0 Bé	7,37 zł.
„ solny $19^0/21^0$ Bé	14,25 „
„ octowy techn. 30%	120 „
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	16 „
„ rogowa $13/14^0/_0$N	—
Naftalina surowa prasowana	34,50 „
„ czysta w łuskach	57,50 „
Octan sodu	140 „
„ ołowiu	215 „
Oleina zwierzęca destylat	200 „
„ „ saponifikat	190 „
Oleum 20%	19,94 „
Olej lniany	150 „
* Potaż kalcynowany 90/95%	120 „
* Potaż żrący topiony 88/92%	140 „
Pirydyna czysta za 1 kg.	9,75 „
Smoła preparowana	18,75 „
Siarczan amonu	36 „
* Siarczan miedzi	110—125 „
* Siarczek sodu 60/62%	65 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska kalcynowana niemielona	14,25 „
Stearyna	210 „
Superfosfat 16%	12,32—12,96 „
Toluol czysty	120 „
Żelatyna techn.	380 „

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg. loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Drukarnia Współczesna, Szpitalna 10